

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego**„Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego (2021–2030)**

[COM(2021) 615 final]

(2022/C 290/13)

Sprawozdawca: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 1.12.2021
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	7.3.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.3.2022
Sesja plenarna nr	568
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	145/0/4

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES zdecydowanie broni podstawowych wartości, które stanowią podstawę UE i europejskiej wspólnoty, i mocno je podkreśla. Uważa, że wszelkie przejawy antysemityzmu są niezgodne z europejskimi wartościami i standardami, ponieważ prowadzą do łamania prawa i wykluczenia, co stanowi zagrożenie nie tylko dla zainteresowanych społeczności i życia żydowskiego, ale także dla dziedzictwa europejskiego i dzisiejszej Europy oraz dla demokratycznej przyszłości Europy, którą można osiągnąć jedynie w pluralistycznym społeczeństwie.

1.2. W związku z tym EKES zasadniczo popiera uruchomienie strategii ⁽¹⁾ oraz fakt, że poprzedził ją proces szeroko zakrojonych konsultacji w 2021 r. Zgadza się również pod każdym względem, że konieczne jest nie tylko zwalczanie antysemityzmu, ale również jednoczesne dążenie do prowadzenia polityki publicznej i współpracy na szczeblu wspólnotowym, które promują wzajemną akceptację.

1.3. Komitet zdecydowanie popiera fakt, że strategia ta ma na celu nie tylko zwalczanie antysemityzmu, ale także wspieranie życia żydowskiego. Społeczności żydowskie i indywidualni członkowie tych społeczności nie są jedynie biernymi ofiarami przeszłości i sytuacji obecnej, ale także podmiotami społeczeństw europejskich. Komitet w pełni popiera zawartą w strategii wizję europejskiej przyszłości, w której społeczności żydowskie rosną i rozwijają się. EKES jest przekonany, że antysemityzm jest nie tylko naruszeniem prawa wobec europejskich Żydów, ale także sprawdzianem idei europejskiej, wspólnego życia w Europie, rządów prawa, praw podstawowych i demokracji.

1.4. EKES popiera operacyjną definicję antysemityzmu stosowaną przez Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście (IHRA) ⁽²⁾ i zdecydowanie wzywa wszystkie państwa członkowskie do jej przyjęcia i uczynienia z niej podstawy ich działań politycznych.

1.5. Komitet zamierza co roku umieszczać to zagadnienie w porządku obrad jednego ze swoich sztandarowych organów operacyjnych oraz, w razie potrzeby, oceniać realizację strategii również za pomocą innych środków (wizyty w poszczególnych krajach, badania itp.).

⁽¹⁾ Komunikat Komisji COM(2021) 615 final „Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego”.

⁽²⁾ „Antysemityzm to określone postrzeganie Żydów, które może się wyrażać jako nienawiść do nich. Antysemityzm przejawia się zarówno w słowach, jak i czynach skierowanych przeciwko Żydom lub osobom, które nie są Żydami, oraz ich własności, a także przeciw instytucjom i obiektom religijnym społeczności żydowskiej”. Zob. <https://www.holocaustremembrance.com/pl/resources/working-definitions-charters/robocza-definicja-antysemityzmu-przyjeta-przez>.

1.6. EKES popiera założenie, by wśród priorytetów strategii szczególną uwagę poświęcić edukacji. Odgrywa ona kluczową rolę w zwalczaniu antysemityzmu i zapobieganiu mu. Do celów szkolenia i kształcenia należy opracować treści nauczania i materiały dydaktyczne we współpracy z zawodowymi i reprezentatywnymi organizacjami społeczności żydowskiej, które zajmują się odpowiednimi kwestiami, w tym zwalczaniem nietolerancji etnicznej, rasizmu, przestępstw z nienawiści i uprzedzeń.

1.7. Wszystkie dostępne konstytucyjne i europejskie instrumenty prawne służące zwalczaniu treści antysemitycznych powinny być systematycznie wykorzystywane w mediach, a poziom wiedzy i zrozumienia życia żydowskiego należy zwiększyć poprzez zapewnienie, że relacje na ten temat będą bardziej wyważone i będą świadczyły o zwiększonej świadomości w tej kwestii.

1.8. EKES proponuje, aby Komisja podczas opracowywania przyszłych strategii politycznych rozważała, w jaki sposób można zagwarantować prawo społeczności żydowskich do zachowania własnych przekonań i rytuałów z myślą o wspieraniu życia żydowskiego w Europie.

1.9. Zdaniem EKES-u kultura żydowska, jako integralna część tożsamości europejskiej, powinna być bardziej dostępna i bliższa obywatelom i opinii publicznej. Byłaby to również doskonała okazja do promowania wzajemnego i wspólnotowego zrozumienia, które jest warunkiem wstępnym powodzenia idei europejskiej, ale także rozwoju tożsamości żydowskiej i umocnienia społeczności, które się z nią identyfikują.

1.10. Jasne i silne ramy prawne, które systematycznie zajmują się mową nienawiści i pokrewnymi zjawiskami, takimi jak kwestia dezinformacji, są istotnym i niezbędnym elementem europejskiego porządku prawnego, ale same w sobie nie stanowią wystarczającej odpowiedzi. Ramy prawne powinny być uzupełnione narzędziami edukacyjnymi i systemem programów, które są szeroko wykorzystywane na poziomie wspólnotowym i społecznym i które są w stanie dotrzeć do obywateli.

1.11. Wzrost populizmu na skalę światową uwydatnia potrzebę zajęcia się szerszym kontekstem społecznym antysemityzmu. Nie można leczyć jednego rodzaju nienawiści, jeśli inne są ignorowane i nie podejmuje się skutecznych działań.

1.12. Obowiązkiem wszystkich państw członkowskich jest zagwarantowanie obywatelom wolności posiadania przekonań i obrzędów religijnych oraz praktykowania ich bez obaw. Zastraszanie za pomocą jakichkolwiek środków lub działań wymierzonych w religie w ogóle, a w szczególności w religię żydowską, należy uznać za atak na demokratyczny porządek prawny.

1.13. EKES zachęca Komisję Europejską, aby nadała walce z antysemityzmem i strategicznemu programowi wspierania życia żydowskiego silny wymiar polityki zagranicznej we wszystkich aspektach współpracy z krajami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi.

1.14. Z myślą o jeszcze skuteczniejszym wdrażaniu strategii Komitet zaleca, aby utworzono także stałą jednostkę na poziomie Rady odpowiedzialną za monitorowanie i zwalczanie antysemityzmu.

1.15. Ponieważ sport, a w szczególności piłka nożna, ze względu na swoją popularność i rozgłos, kryje w sobie poważne zagrożenie antysemityzmem, a z drugiej strony może być również istotnym narzędziem skutecznego zwalczania tego zjawiska, EKES jest przekonany, że należy opracować zdecydowane zalecenia i wytyczne również w tej dziedzinie.

2. Uwagi ogólne

2.1. EKES zdecydowanie broni podstawowych wartości, na których opiera się UE i europejska wspólnota, a mianowicie poszanowania godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawa i poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, oraz zdecydowanie te wartości podkreśla⁽³⁾. Uważa, że wszelkie przejawy antysemityzmu są niezgodne z europejskimi wartościami i standardami, ponieważ prowadzą do łamania prawa i wykluczenia, co stanowi zagrożenie nie tylko dla zainteresowanych społeczności i życia żydowskiego, ale także dla dziedzictwa europejskiego i dzisiejszej Europy oraz dla demokratycznej przyszłości Europy, którą można osiągnąć jedynie w pluralistycznym społeczeństwie.

⁽³⁾ Skonsolidowana wersja Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=PL>.

2.2. Należy jednak zauważyć, że strategia ma na celu nie tylko zwalczanie antysemityzmu, ale także wspieranie życia żydowskiego. W każdym razie cieszy fakt, że podkreślono w niej, iż społeczności żydowskie i indywidualni członkowie tych społeczności nie są jedynie biernymi ofiarami przeszłości i obecnej sytuacji, ale także podmiotami w społeczeństwach europejskich, wnoszącymi znaczący wkład w tworzenie różnorodnej i inkluzywnej Europy. Komitet w pełni popiera zawartą w strategii wizję europejskiej przyszłości, w której społeczności żydowskie rosną i rozwijają się.

2.3. W związku z tym EKES zdecydowanie popiera uruchomienie strategii⁽⁴⁾ oraz fakt, że poprzedził ją proces szeroko zakrojonych konsultacji w 2021 r. Zgadza się również pod każdym względem, że konieczne jest nie tylko zwalczanie antysemityzmu, ale również jednoczesne dążenie do prowadzenia polityki publicznej i współpracy na szczeblu wspólnotowym, które promują wzajemną akceptację. Komitet czuje się również zobowiązany do wspierania wszelkich wysiłków zmierzających do tego, by europejscy obywatele pochodzenia żydowskiego czuli się pewnie i bezpiecznie, byli mile widziani w całej Europie i mieli pozytywne perspektywy na przyszłość w Unii Europejskiej.

2.4. EKES jest przekonany, że antysemityzm jest nie tylko naruszeniem prawa wobec europejskich Żydów, ale także sprawdzianem idei europejskiej, wspólnego życia w Europie, rządów prawa, praw podstawowych i demokracji. Zjawisko to dotyczy zatem wszystkich obywateli, jak również wszystkich odpowiedzialnych organizacji politycznych i publicznych, i jest papierkiem lakmusowym, który pozwala zmierzyć ewolucję naszego europejskiego stylu życia oraz stopień ochrony obywateli i wartości Unii.

2.5. EKES zgadza się, że instytucje i państwa członkowskie UE powinny przyjąć strategię opartą na wspólnym podejściu, ale uważa, że to samo w sobie nie wystarczy. Zobowiązania wynikające z wartości określonych w strategiach muszą być również realizowane w sposób wymierny i weryfikowalny oraz uznane za oczywisty przejaw europejskiej wspólnoty.

2.6. Przy opracowywaniu i wdrażaniu strategii krajowych i ich planów działania, a także podczas ich monitorowania i oceny – podobnie jak w przypadku deklaracji Rady z 2018 r. w sprawie zwalczania antysemityzmu⁽⁵⁾ i deklaracji Rady z 2020 r. w sprawie uwzględniania walki z antysemityzmem we wszystkich obszarach polityki⁽⁶⁾ – zasadnicze znaczenie będą miały zalecenia niezależnych badań opartych na dowodach i badań społeczności.

2.7. EKES zaleca, aby wspierany przez Komisję projekt NOA (Networks Overcoming Antisemitism – Sieci Pokonują Antysemityzm), który ocenia środki podjęte przez każde państwo członkowskie w walce z antysemityzmem za pomocą obiektywnych pytań i wskaźników opartych na międzynarodowych i europejskich standardach⁽⁷⁾, został szeroko wdrożony we wszystkich państwach członkowskich, aby pomóc im w skutecznym wdrażaniu i rozwijaniu ich polityki.

2.8. EKES przyjmuje i stosuje operacyjną definicję antysemityzmu stosowaną przez Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście (IHRA). Zdecydowanie opowiada się również za tym, aby wszystkie państwa członkowskie również przyjęły tę definicję i stosowały ją jako podstawę środków i działań instytucji państwowych i lokalnych w tej dziedzinie.

2.9. EKES z zadowoleniem przyjmuje i uważa za wzorcowy fakt, że rozwój strategii opiera się na szeroko zakrojonym procesie konsultacji⁽⁸⁾. Zasada niedyskryminacji oraz postanowienia i duch Karty praw podstawowych Unii Europejskiej powinny być w pełni przestrzegane.

2.10. EKES zdecydowanie popiera propozycję, aby każde państwo członkowskie wyznaczyło – jako niezbędny element swojej strategii – koordynatora lub specjalnego pełnomocnika krajowego i wspierało go w swobodnym i autonomicznym wykonywaniu pracy, włączając w jego działania wszystkie zainteresowane podmioty społeczeństwa.

⁽⁴⁾ Komunikat Komisji COM(2021) 615 final „Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego”.

⁽⁵⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15213-2018-INIT/pl/pdf>

⁽⁶⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13637-2020-INIT/pl/pdf>

⁽⁷⁾ <https://www.noa-project.eu/report-cards/>. Metodologia ocenia działania każdego państwa członkowskiego w dziesięciu obszarach, które również zostały podkreślone w strategii: edukacja, przestępstwa z nienawiści, mowa nienawiści, media, pamięć o Holokauście, sport, dialog międzyreligijny, wolność religijna, kultura i ochrona dziedzictwa oraz bezpieczeństwo. Normy, na których się opiera, prawie wszystkie bazują na międzynarodowych standardach, wytycznych, zaleceniach lub wskazówkach zatwierdzonych przez instytucje UE lub inne organizacje międzynarodowe (np. OBWE lub Unesco).

⁽⁸⁾ I tak, z 76 punktów podkreślonych we wspólnym zaleceniu 9 europejskich organizacji żydowskich (B'nai B'rith International, CEJI, Światowy Kongres Żydów, Europejski Kongres Żydów, Europejska Unia Studentów Żydowskich, Europejska Unia Judaizmu Postępowego, American Jewish Committee, Europejskie Stowarzyszenie Ochrony i Promocji Kultury i Dziedzictwa Żydowskiego, B'nai B'rith Europe) 58 zostało uwzględnionych w ostatecznym tekście strategii.

2.11. Jako przedstawiciel zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego Unii Europejskiej EKES dostrzega pilną potrzebę działania – nie tylko za pomocą doraźnej kampanii czy kampanii przeciwko antysemityzmowi, lecz także poprzez ustanowienie w Unii Europejskiej stałej misji monitorowania i podnoszenia świadomości. W związku z tym usilnie zaleca, aby utworzono też stałą jednostkę na poziomie Rady odpowiedzialną za monitorowanie i zwalczanie antysemityzmu⁽⁹⁾. Nie tylko byłby to ważny widoczny symbol, lecz również w ten sposób państwa członkowskie wzmocniłyby chwalebne dzieło grupy roboczej Parlamentu Europejskiego ds. antysemityzmu oraz koordynatorki Komisji Europejskiej ds. zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego.

2.12. Komitet zamierza co roku umieszczać to zagadnienie w porządku obrad jednego ze swoich sztandarowych organów operacyjnych oraz, w razie potrzeby, oceniać realizację strategii również za pomocą innych środków (wizyty w poszczególnych krajach, badania naukowe itp.).

3. Polityka dotycząca kształcenia i młodzieży

3.1. EKES popiera założenie, by wśród priorytetów strategii szczególną uwagę poświęcić edukacji. W istocie odgrywa ona zasadniczą rolę w zwalczaniu antysemityzmu i zapobieganiu mu. Prawodawstwo i egzekwowanie prawa, w tym prawa karnego, mają oczywiście do odegrania ważną rolę w zwalczaniu międzypokoleniowego przekazywania nienawiści, jednak długoterminowe zmiany w postawach, dyskursie publicznym i mentalności można naprawdę osiągnąć jedynie poprzez narzędzia polityki edukacyjnej i instrumenty oparte na społeczności.

3.2. Sprawozdanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) z 2019 r.⁽¹⁰⁾ wyraźnie pokazuje, że ataki antysemickie są bardzo często wymierzone w osoby w wieku 18–34 lat, dla wielu z nich stanowiąc codzienną rzeczywistość. Szkoły żydowskie potrzebują ochrony w całej Europie. EKES zaleca, by uczniowie szkół średnich, studenci i młodzi dorośli odgrywali wiodącą rolę we wdrażaniu strategii dzięki zaangażowaniu osób pracujących z młodzieżą i organizacji studenckich oraz prowadzeniu stałych konsultacji i dialogu ze wszystkimi tymi podmiotami, także na szczeblu lokalnym. Kluczowe znaczenie ma również ich doświadczenie dotyczące mowy nienawiści i przestępstw z nienawiści, mediów społecznościowych i edukacji, ponieważ to oni mogą być pierwszymi ofiarami, a czasem głównym celem ataków antysemickich.

3.3. Zdaniem EKES-u, aby przynieść istotne zmiany, strategia powinna również obejmować interwencje oparte na współtworzeniu, angażujące wszystkie zainteresowane strony, w tym inne grupy mniejszościowe i przedstawiciele istniejących organizacji międzywyznaniowych.

3.4. Uniwersytety i środowiska naukowe okazują się niekiedy intelektualnymi wylęgarniami antysemityzmu. Zaangażowanie liderów uniwersyteckich w walkę z antysemityzmem powinno być priorytetem strategii – wskazówki w tym zakresie zawiera publikacja Unesco „Przeciwdziałanie antysemityzmowi poprzez edukację”⁽¹¹⁾, którą z pewnością należałoby w sposób wiążący polecić do zastosowania w praktyce. Wytyczne te obejmują uruchomienie przejrzystych mechanizmów po wystąpieniu przejawów antysemityzmu, mianowicie takich mechanizmów jak odpowiednie procedury, zgłaszanie incydentów wraz z działaniami następczymi, a także wycofanie wszelkich antysemickich działań podjętych przez kierownictwo uczelni.

3.5. Aby nauczyciele w szkołach i na uniwersytetach mieli jasność, co oznacza antysemityzm, należy udostępnić im w praktyce możliwości szkolenia i nauczania, o których mowa w strategii. Podobnie, szkoły powinny być zachęcane, poprzez środki finansowe i organizacyjne, do wdrażania programów podnoszenia świadomości i budowania wiedzy w tej dziedzinie, z udziałem organizacji żydowskich, cywilnych i religijnych, w celu zwalczania zaprzeczania Holokaustowi, dezinformacji, obrażania i trywializacji oraz przeciwdziałania wszelkim próbom wychwalania nazistów i ich współpracowników. Podobne programy mogłyby być oferowane jako część kursów (integracyjnych) dla migrantów. EKES uważa za pożądane i właściwe, by członkowie organów decyzyjnych UE i państw członkowskich mogli również brać udział w szkoleniach, na których mogliby rozwijać swoje umiejętności w odniesieniu do społeczności żydowskiej i innych mniejszości.

3.6. Mając na uwadze przyszłość i bezpieczeństwo społeczności żydowskiej w Europie, EKES zaleca, by państwa członkowskie zleciły odpowiednim ministerstwom zbadanie treści i ukierunkowania krajowych programów nauczania w szkołach oraz programów instytucji edukacyjnych pod kątem antysemityzmu oraz uznawania wartości i tożsamości

⁽⁹⁾ Wystąpienie przewodniczącej EKES-u otwierające debatę na temat antysemityzmu przeprowadzoną w związku z opinią SOC/704 „Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego” na posiedzeniu Sekcji SOC 10 lutego 2022 r.

⁽¹⁰⁾ Young Jewish Europeans: perceptions and experiences of antisemitism [Młodzi żydowscy Europejczycy: postrzeganie antysemityzmu i doświadczenia związane z antysemityzmem], https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-young-jewish-europeans_en.pdf.

⁽¹¹⁾ <https://fr.unesco.org/preventing-violent-extremism/education/antisemitism>

żydowskiej, a także opracowanie – we współpracy z zawodowymi i reprezentatywnymi organizacjami społeczności żydowskiej, do celów szkolenia i kształcenia – treści nauczania i materiałów dydaktycznych dotyczących odpowiednich kwestii, w tym zwalczania nietolerancji etnicznej, rasizmu, przestępstw z nienawiści i uprzedzeń.

3.7. Komitet zaleca, by Komisja opracowała dostępne materiały edukacyjne, które mogłyby dotrzeć do wszystkich zainteresowanych grup i które w języku szkolnym oraz w interesie mniejszości, w tym społeczności żydowskich, określałyby, co oznacza przynależność do Unii Europejskiej opartej na wartościach demokracji i podstawowych prawach człowieka, gdzie różnorodność i walka z dyskryminacją są oczywistymi zakładanymi wartościami.

3.8. EKES zaleca, by instytucje szkolnictwa średniego i wyższego wyraźnie umieściły w swoim programie polityki antidyskryminacyjnej zarówno swoje zaangażowanie w zwalczanie antysemityzmu, jak i uznanie wartości żydowskich.

3.9. Komitet zaleca, aby żydowskie organizacje młodzieżowe odgrywały istotną rolę w przyszłej polityce publicznej mającej na celu promowanie życia żydowskiego we wszystkich określonych obszarach strategii i aby otrzymały od decydentów politycznych odpowiednie wsparcie umożliwiające im prowadzenie działalności.

4. Media

4.1. W celu zwalczania treści antysemitycznych media powinny podjąć zdecydowane działania w ramach swojej regularnej działalności opartej na wspólnych wartościach i zdecydowanie wspierać rozpowszechnianie pozytywnych treści, które uznają godność i prawa mniejszości, w tym osób pochodzenia żydowskiego, w razie potrzeby poprzez kampanie w mediach społecznościowych.

4.2. Reprezentacja społeczności żydowskich i ich członków i członkiń w mediach głównego nurtu i mediach społecznościowych jest w większości przypadków bardzo ograniczona i koncentruje się głównie na wpływie antysemitycznej przemocy i terroryzmu, a także na zbiorowej pamięci o Holokauście w Europie – wszystkie te kwestie są oczywiście ważne. Jednak poza tym interesujące byłyby również bardziej pozytywne treści, na przykład prezentowanie współczesnych żydowskich sztuk scenicznych lub świąt żydowskich, czy też promowanie języków żydowskich w duchu uznania znaczenia wspólnego życia w naszych społeczeństwach.

4.3. Ponadto, poza samą kulturą, w państwach członkowskich Unii Europejskiej realizuje się kilka równoległych projektów i inicjatyw ze strony społeczeństwa obywatelskiego lub społeczności żydowskiej działających na rzecz bardziej włączającej i demokratycznej Europy, z uwzględnieniem wartości i celów UE. Inicjatywy te podejmowane są w wielu dziedzinach, w tym między innymi w zakresie walki z rasizmem, praw człowieka, ochrony środowiska i różnorodności kulturowej.

4.4. Zdaniem EKES-u, oprócz możliwości zapoznania się z tradycyjnymi wartościami społeczności żydowskiej i ich przejawami historycznymi i religijnymi, jaką dają media społecznościowe, pożądane byłoby, aby całe społeczeństwo mogło uzyskać wyobrażenie o pozytywnym wpływie aktywizmu społeczności żydowskiej na społeczeństwo jako całość, co może również odegrać istotną rolę w zwalczaniu stereotypów⁽¹²⁾.

4.5. Istnieje potrzeba poprawy poziomu wiedzy i zrozumienia życia żydowskiego w mediach dzięki szkoleniu i informowaniu dziennikarzy, tak aby relacje na ten temat były bardziej wyważone i świadczyły o zwiększonej świadomości w tej kwestii.

4.6. Wszystkie dostępne konstytucyjne i europejskie instrumenty prawne powinny być systematycznie wykorzystywane w mediach do zwalczania treści antysemitycznych. W tym celu należy również przeprowadzać systematyczne działania rozpoznawcze z udziałem państwowych organów nadzorujących media i organizacji monitorujących.

5. Kultura

5.1. Zdaniem EKES-u kultura żydowska, jako dziedzictwo nierozdzielnie związane z tożsamością europejską, powinna być bardziej dostępna i bliższa obywatelom i opinii publicznej. Byłaby to również doskonała okazja do promowania wzajemnego i wspólnotowego zrozumienia, które jest warunkiem powodzenia idei europejskiej, ale także rozwoju tożsamości żydowskiej i wzmocnienia społeczności, które się z nią identyfikują.

5.2. Edukacja w zakresie kultury żydowskiej jako niezaprzeczalnej, integralnej i nierozdzielnej części europejskiej palety kulturowej jest coraz bardziej potrzebna w szkołach, ponieważ od czasu Szoa niewiele osób ma codzienny kontakt z życiem żydowskim.

⁽¹²⁾ Aby zapoznać się z konkretnymi przykładami takich kampanii i projektów, zob.: <https://www.noa-project.eu/profiles/>.

5.3. EKES jest przekonany, że dziedzictwo kulturowe powinno być uznawane, szanowane i promowane jako żywa i zmieniająca się rzeczywistość, a nie tylko jako spuścizna przeszłości. W tym celu trzeba wspierać zwiększony udział i zaangażowanie na poziomie lokalnym poprzez promowanie partnerstw z zainteresowanymi stronami.

5.4. Choć w strategii wspomina się o konwencji z Faro⁽¹³⁾, nie porusza się kwestii jej praktycznego wdrożenia. Ramy i wytyczne przewidziane w konwencji z Faro muszą zostać przełożone na praktykę, aby promować współpracę i rozwój w dziedzinie nauki, kultury, sztuki i edukacji, a także turystyki.

5.5. Komitet wzywa instytucje UE, państwa członkowskie, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i organizacje partnerów społecznych do odpowiedniego przedstawienia i uczczenia wkładu Żydów w Unię Europejską jako integralnej i niezbywalnej części naszej wspólnej kultury, np. za przykładem Roku Życia i Kultury Żydowskiej, inicjatywy upamiętniającej 1 700 lat obecności Żydów w Niemczech. Proponuje wspieranie Europejskich Dni Kultury Żydowskiej, poprzez angażowanie w nie odpowiednich instytucji i społeczeństwa obywatelskiego, oraz zachęca do współpracy z Radą Europy w ramach realizacji i rozszerzania jej programu „Szlaki kulturowe”.

5.6. Tam, gdzie nie istnieje taka inicjatywa, należy ustanowić krajowe normy i wytyczne w celu ochrony, utrzymania i rewitalizacji żydowskiego dziedzictwa kulturowego, zapewniając jednocześnie odpowiednie środki finansowe na ten cel. Należy wspierać obecność i prezentację kultury żydowskiej w dialogu międzykulturowym.

5.7. EKES uważa, że konieczne jest opracowanie długoterminowych zintegrowanych strategii ochrony dziedzictwa, opartych na udziale społeczności lokalnych i podejściu multidyscyplinarnym, oraz wspieranie ich realizacji za pomocą instrumentów finansowych. W tym celu należy zidentyfikować odpowiednie zainteresowane strony (społeczności lokalne, gminy, wolontariusze, działacze, partnerzy społeczni, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, żydowskie gminy wyznaniowe, kościoły, instytucje regionalne i krajowe, władze publiczne), określić metody informowania, uczestnictwa i konsultacji, zidentyfikować możliwości współpracy i partnerstwa oraz systematycznie wspierać te procesy. Niezbędne jest stałe zaangażowanie Europejskiego Stowarzyszenia Ochrony i Promocji Kultury i Dziedzictwa Żydowskiego (EAPJ), największej organizacji zajmującej się ochroną dziedzictwa żydowskiego w Europie.

6. Mowa nienawiści, przestępstwa z nienawiści, bezpieczeństwo

6.1. Jasne i silne ramy prawne, które systematycznie zajmują się mową nienawiści i pokrewnymi zjawiskami, takimi jak kwestia dezinformacji, są istotnym i niezbędnym elementem europejskiego porządku prawnego, ale same w sobie nie stanowią wystarczającej odpowiedzi. Muszą im towarzyszyć narzędzia edukacyjne i szeroko zakrojone programy, które mogą dotrzeć do obywateli i które, między innymi, promują umiejętności cyfrowe i edukację informacyjną, wypełniają konkretną treścią wartości odpowiedzialnego obywatelstwa i oferują szkolenia przeciwko uprzedzeniom i dezinformacji w celu budowania kultury wzajemnego zrozumienia.

6.2. EKES uważa, że konieczne jest zrozumienie źródeł wszelkich form przemocy wobec osób i społeczności żydowskich oraz określenie przyczyn, tak aby można było podjąć skuteczne działania nie tylko za pośrednictwem systemu sądownictwa karnego, ale także poprzez bardziej skuteczny system interwencji społecznych i wspólnotowych, m.in. wspierając kampanie uświadamiające na temat niedyskryminacji, pomagając organizacjom społeczeństwa obywatelskiego w zapewnianiu szkoleń dla grup docelowych w zakresie rozpoznawania mowy nienawiści i przestępstw z nienawiści oraz zachęcania do reagowania na nie, a także udzielając tym organizacjom wsparcia i pomocy finansowej na rzecz monitorowania, gromadzenia informacji i prowadzenia sprawozdawczości na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

6.3. EKES uważa, że odpowiedzialność obywateli w tych dziedzinach nie jest jednolita, że należy przede wszystkim podkreślić odpowiedzialność osób, których działania mają największy wpływ na uprzedzenia społeczne, i że to głównie tym osobom należy się w razie potrzeby przeciwstawiać, a w najcięższych przypadkach należy je ścigać. Należą do nich podmioty polityczne, urzędnicy państwowi i samorządowi oraz przedstawiciele organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Naruszenia przez nich popełnione powinny być traktowane priorytetowo i w odpowiedni sposób.

6.4. Istnieje potrzeba wzmocnienia wewnętrznych szkoleń podnoszących świadomość w tych instytucjach, w tym w organach ścigania, oraz prowadzenia regularnych badań w celu oceny sytuacji wewnętrznej, tak aby można było opracować politykę mającą na celu zwrócenie uwagi na ewentualne uprzedzenia wśród pracowników i poprawę sytuacji.

⁽¹³⁾ <https://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=199>

6.5. EKES zaleca przeprowadzenie w ramach Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej bardziej dogłębnej analizy obecnej sytuacji w zakresie bezpieczeństwa i zagrożeń dla życia żydowskiego. Jednocześnie należy badać próby dezinformacji na szczeblu państw członkowskich dotyczące społeczności żydowskiej i oparte na fałszywych lub wprowadzających w błąd informacjach, w szczególności odnoszące się do aktów związanych z rytuałami, oraz zapobiegać im za pomocą narzędzi komunikacji i instrumentów polityki publicznej.

6.6. Należy wzmocnić zinstytucjonalizowane mechanizmy współpracy między organami ścigania a organizacjami społeczności żydowskiej, zapewnić szkolenia umożliwiające policji dokładne rozpoznawanie takich przestępstw i ich motywów wynikających z uprzedzeń. Zgodnie ze strategią UE w zakresie praw ofiar (2020–2025)⁽¹⁴⁾ należy wspierać zdolność społeczności żydowskiej i organizacji społeczeństwa obywatelskiego do świadczenia usług wsparcia dla ofiar. Na poziomie UE należy zaplanować jednolite i kompleksowe gromadzenie bardziej porównywalnych danych.

6.7. Wzrost populizmu na całym świecie podkreśla potrzebę przyjrzenia się w walce z tym zjawiskiem szerszemu kontekstowi społecznemu antysemityzmu: ksenofobia, homofobia, transfobia, rasizm, antycyganizm często idą w parze z antysemityzmem i nie można przeciwdziałać jednemu rodzajowi nienawiści, ignorując pozostałe. Są to różne objawy tego samego zjawiska społecznego, które nie mogą być interpretowane ani skutecznie usuwane oddzielnie.

6.8. Społeczności żydowskie w Europie stoją w obliczu potrzeby zwiększenia bezpieczeństwa wokół swoich szkół, synagog i ośrodków gminnych. Państwa powinny przyjąć całościowe i wszechstronne podejście do tej kwestii, przewidując środki i/lub finansowanie, które pozwolą sprostać tym wyzwaniom, aby zapewnić bezpieczeństwo żydowskiego życia społecznego i instytucji.

7. Wolność religii i praktyk religijnych

7.1. Obowiązkiem wszystkich państw członkowskich jest zagwarantowanie obywatelom wolności posiadania przekonań i obrzędów religijnych oraz praktykowania ich bez obaw. Zastraszanie za pomocą jakichkolwiek środków lub działań wymierzonych w religie w ogóle, a w szczególności w religię żydowską, należy uznać za atak na demokratyczny porządek prawny.

7.2. Dialog międzyreligijny musi być przedmiotem strategii opartych na rzeczywistych wartościach podzielanych przez różne organizacje religijne, nie może być postrzegany i realizowany jako zwykła grzeczność i należy go wspierać za pomocą konkretnych instrumentów państwowych.

7.3. Gminy żydowskie chciałyby, aby rosnąca niepewność prawna dotycząca uboju rytualnego (szechita) i obrzezania (brit mila) została usunięta, a kwestia ta została uregulowana w jednolity sposób w prawie UE. EKES zaleca zatem, by kwestie te systematycznie przedyskutować ze społecznościami żydowskimi i uregulować prawnie, uznając, że od tysięcy lat stanowią one integralną część praktyki żydowskiego życia religijnego, także w Europie.

8. Wymiar międzynarodowy

8.1. EKES zachęca Komisję Europejską, aby nadała walce z antysemityzmem i strategicznemu programowi wspierania życia żydowskiego silny wymiar polityki zagranicznej we wszystkich aspektach współpracy z krajami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi.

8.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje uwzględnienie aspektów międzynarodowych w komunikacie Komisji i uważa w szczególności, że instrumenty polityki sąsiedztwa UE i współpracy na rzecz rozwoju, jak również te służące zbliżeniu krajów kandydujących do Unii, stanowią odpowiednie mechanizmy zwalczania antysemityzmu i promowania życia żydowskiego.

9. Sport

9.1. Ponieważ sport, a w szczególności piłka nożna, ze względu na swoją popularność i rozgłos, kryje w sobie poważne zagrożenie antysemityzmem, a z drugiej strony może być również istotnym narzędziem skutecznego zwalczania tego zjawiska, EKES jest przekonany, że należy opracować zdecydowane zalecenia i wytyczne również w tej dziedzinie. W tym względzie popiera wytyczne zawarte w Przewodniku dobrych praktyk FIFA w zakresie różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji, który mógłby również stanowić ważny punkt odniesienia dla strategii.

⁽¹⁴⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0258>

9.2. Ważne jest, aby federacje i organizacje sportowe zdefiniowały swoje cele według tematów na podstawie zaleceń FIFA (regulacje wewnętrzne, sankcje i monitorowanie ich wdrażania, edukacja, tworzenie sieci i współpraca, komunikacja i równe szanse).

9.3. EKES uważa, że należy opracować i szeroko rozpowszechnić edukacyjne programy szkoleniowe i informacyjne dla kibiców, klubów i stowarzyszeń, przy wyraźnym zaangażowaniu z ich strony. Podobne szkolenie mogłoby być również wymagane jako element sankcji wobec kibiców, obok lub niezależnie od sankcji karnych.

9.4. Komitet uważa, że konieczne jest przygotowanie materiałów edukacyjnych dla kibiców, aby mogli lepiej zrozumieć historyczny kontekst antysemityzmu na trybunach, a jednocześnie aby przyczynić się do tworzenia kultury włączenia społecznego ⁽¹⁵⁾.

9.5. Federacje narodowe i kluby powinny być zachęcane za pomocą środków sportowych do samodzielnego opracowywania, we współpracy z odpowiednimi organizacjami lokalnymi, publikacji edukacyjnych i programów podnoszenia świadomości ⁽¹⁶⁾.

Bruksela, dnia 23 marca 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁵⁾ Na przykład <https://changingthechants.eu/wp-content/uploads/2021/10/Guidelines.ENGpdf.pdf>.

⁽¹⁶⁾ Dobrym tego przykładem jest podręcznik klubu Chelsea: <https://www.efdn.org/wp-content/uploads/2018/05/CFC-CST-KIO-Antisemitism-Stewards-Guide-2018.pdf>, jak również inicjatywa „Show Racism The Red Card” („Pokaż czerwoną kartkę rasizmowi”): <https://www.theredcard.org/>.